

что в структуру профессиональной компетентности следует отнести: специальную, социальную, личностную и индивидуальную компетентность.

Ключевые слова: облачные технологии, облачные сервисы, технологии обучения, облачно ориентированные технологии обучения, компетентность, профессиональные компетентности, бакалавры, статистика.

Gavryliuk O. D. Use of cloud-oriented learning technologies for the formation of professional competencies of future bachelors of statistics: the conceptual and terminological apparatus of the study

In the article the conceptual-terminological apparatus of the research is presented, such concepts as cloud technologies, cloud services, technologies of training, cloud-oriented learning technologies, competence, professional competence are considered.

The advantages of cloud technologies, which consist of the dynamism of the provision of computing resources and software hardware, the ability to customize it to personal user needs. In addition, access to multi-sectoral e-learning resources may be provided on a specially set cloud server or placed on other electronic data carriers that are accessible by means of the Internet (public service). The conditions for defining cloud services are singled out. It is revealed that the structure of professional competence should include: special, social, personal and individual competence.

Key words: cloud technologies, cloud services, technology of learning, cloud-oriented learning technologies, competence, professional competence, bachelors, statistics.

УДК 378.14:8114

Гаркуша М. С., Миронова І. М.

**ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ
ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ**

У статті розглянуто особливості організації самостійної роботи майбутніх фахівців сектору безпеки України у процесі вивчення іноземної мови професійного спрямування. Проаналізовано самостійну роботу як важливий складник навчально-пізнавальної діяльності й самоосвіти майбутнього фахівця. Подано види, форми та засоби самостійної роботи, що використовуються у вищому спеціальному навчальному закладі. Запропоновано можливості оптимізації процесу вивчення іноземної мови, зокрема шляхом удосконалення організації самостійної роботи курсантів на прикладі розробки методичних рекомендацій з підготовки дискусій та "круглих столів". Охарактеризовано основні підходи до проведення навчальних дискусій та "круглих столів".

Ключові слова: самостійна робота майбутніх фахівців сектору безпеки України, вивчення іноземної мови професійного спрямування, формування іншомовної комунікативної компетентності, навчально-пізнавальна діяльність курсантів, види, форми і засоби самостійної роботи, методичні рекомендації з підготовки дискусій та "круглих столів".

Підготовка кваліфікованих фахівців сектору безпеки України, здатних до компетентної, відповідальної й ефективної діяльності за своєю спеціальністю на рівні світових стандартів, неможлива без розвитку у майбутніх співробітників самостійного мислення, творчого зацікавленого ставлення до професії. Особливого значення набуває організація самостійної роботи майбутніх співробітників сектору безпеки, метою якої є формування творчої особистості, яка здатна на саморозвиток, самоосвіту, інноваційну діяльність не лише під час навчання у вищому навчальному закладі, а й протягом усього життя. Проблема організації самостійної роботи майбутніх фахівців сектору безпеки України у процесі вивчення іноземної мови професійного спрямування посідає важливе місце в системі їхньої підготовки з огляду на необхідність оптимізації освітнього процесу, прогнозування результатів діяльності курсантів, раціонального перерозподілу їхніх зусиль на різних етапах навчання та досягнення максимального дидактичного ефекту. Правильно організована самостійна робота сприятиме підвищенню ефективності засвоєння іноземної мови, оволодінню різними видами мовленнєвої діяльності, й, відповідно, формуванню іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців сектору безпеки України.

Проблема організації самостійної роботи студентів стала об'єктом наукового інтересу не одного покоління науковців (А. Алексюк, Ю. Бабанський, В. Бондар, В. Буряк, О. Заїка, Л. Клименко, В. Козаков, В. Луценко, О. Мороз, П. Сікорський, М. Скаткін та інші). Самостійній роботі студентів у процесі оволодіння іноземною мовою присвячено низку наукових досліджень, які вирішують загальні аспекти (Т. Біла, Б. Єсіпов, І. Зимня, А. Кузьміна, Л. Лужних, А. Ковальова та інші) та окремі питання цієї проблеми (О. Акмалдинова, М. Алієва, Т. Гусак, Л. Іванова, К. Карпов, А. Лур'є, М. Ляховицький, О. Малінко, С. Ніколаєва, І. Павлова, О. Письменна). Проте уточнення потребують теоретико-методичні аспекти організації самостійної роботи майбутніх фахівців сектору безпеки України, що вивчають іноземну мову як фахову дисципліну.

Метою статті є розгляд особливостей організації самостійної роботи майбутніх фахівців сектору безпеки України у процесі вивчення іноземної мови професійного спрямування, виявлення форм і методів самостійної роботи, які забезпечують реалізацію цілей навчання.

Під самостійною роботою ми слідом за Н. В. Ягельською розуміємо форму організації і реалізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, яку спрямовує і контролює викладач або сам студент відповідно до програми навчання та індивідуальних потреб на аудиторних заняттях або у позааудиторний час з метою оволодіння професійними знаннями, навичками й уміннями та для самовдосконалення [5]. Самостійна робота у вищій школі є частиною навчального процесу, методом навчання, прийомом навчально-пізнавальної діяльності, комплексною цільовою стандартизованою навчальною діяльністю із запланованими видами, типами, формами контролю [4, с. 25].

Ми погоджуємося з думкою дослідників, які розглядають самостійну роботу як найважливіший компонент педагогічного процесу, що передбачає інтеграцію різних видів індивідуальної та колективної навчальної діяльності, яка здійснюється як під час аудиторних, так і позааудиторних занять, без участі викладача та під його безпосереднім керівництвом [1, с. 65].

У педагогічній теорії самостійна робота виділяється як одна із чотирьох основних форм навчальної діяльності студента [3]. Однак реалізувати цю форму навчальної діяльності можна лише за дотримання низки умов, найбільш істотними з яких є наявність мотивації та базових навчальних навичок самостійної роботи у студентів, а також ефективної організації їхньої навчальної діяльності викладачем.

За формами організації самостійну роботу можна розділити на фронтальну, групову й індивідуальну, а за місцем у навчальному процесі – на аудиторну й позааудиторну [2, с. 52]. Тому в організації самостійної роботи у вищому спеціальному навчальному закладі слід враховувати зміст навчальної дисципліни, рівень освіти та ступінь підготовленості курсантів, необхідність упорядкування їх навантаження під час самостійної роботи, використання сучасних педагогічних технологій навчання.

Основним завданням самостійної роботи майбутніх фахівців сектору безпеки України у процесі вивчення іноземної мови професійного спрямування є засвоєння у повному обсязі програми практичного курсу іноземної мови та послідовне вироблення навичок оволодіння новими знаннями і вміннями. Організація самостійної роботи з іноземної мови курсантів сектору безпеки визначається робочою навчальною програмою та методичними рекомендаціями і зазвичай охоплює такі види роботи:

- підготовку до практичних занять з іноземних мов;
- виконання відповідних завдань з навчальної дисципліни протягом семестру;
- самостійне опрацювання окремих тем відповідно до навчально-тематичних планів;
- переклад іншомовних текстів встановлених обсягів;
- участь у науковій і науково-методичній роботі кафедр;
- участь у наукових та науково-практичних конференціях, семінарах, олімпіадах;
- підготовку до всіх видів контрольних випробувань, зокрема до курсових, модульних і комплексних контрольних робіт;
- підготовку до підсумкової державної атестації.

Організація самостійної роботи майбутніх фахівців сектору безпеки України передбачає наявність матеріально-технічного й інформаційно-комунікаційного забезпечення, яке включає:

- бібліотеку з читальним залом, укомплектовану відповідно до чинних норм;
- мовні мультимедійні лабораторії, лінгафонні кабінети й комп'ютерні класи з можливістю виходу до мережі Інтернет;
- аудиторії для самостійної підготовки;
- навчально-методичний кабінет;
- навчальну та навчально-методичну літературу з іноземних мов;
- навчальні мультимедійні матеріали (презентації, аудіозаписи, відеосюжети, фільми).

Самостійна робота з вивчення іноземних мов у вищому спеціальному навчальному закладі сектору безпеки України здійснюється як під безпосереднім керівництвом викладача на практичних заняттях з іноземної мови (аудиторна самостійна робота), так і у спеціально відведений для неї час після занять (позааудиторна самостійна робота). Важливою стороною організації самостійної роботи курсантів є її результат. Отримання результату стає можливим завдяки таким формам самостійної роботи:

- письмовій (виконання вправ на закріплення іншомовних навичок у письмовій формі, переклади спеціальних текстів і статей, розшифрування аудіотекстів, творчі письмові завдання на задані теми, підготовка есе, рефератів, наукових тез і статей);
- усній (відповіді на поставлені викладачем запитання, виступи, доповіді, дискусії, обговорення літератури з домашнього та індивідуального читання);
- наочній (стенди, газети, дидактичні матеріали, презентації, проекти).

Однак вищезазначений перелік видів і форм самостійної роботи з навчальної дисципліни “Іноземна мова” не є вичерпним, і, як показує практика, застосовується частково, не у повному обсязі. Недостатній рівень мотивації курсантів до вивчення іноземної мови у немовному ВНЗ, а також досить стислі часові рамки, що передбачені навчальним планом і програмою для вивчення іноземної мови, вимагають удосконалення підхо-

дів до організації самостійної роботи курсантів та більш виваженого й ретельного добору засобів навчання та дидактичних матеріалів. Методичне забезпечення самостійної роботи потребує [4, с. 25]:

- розробки методів роботи;
- підготовки необхідної документації;
- методичного керівництва;
- аналізу результатів тощо.

Як показує досвід, великий освітньо-виховний потенціал в опануванні іноземної мови має самостійна робота з підготовки курсантів до участі у “дискусіях” та “круглих столах”. Такі форми самостійної роботи з іноземної мови рекомендується проводити на просунутому етапі навчання (3–5 курси), коли курсанти володіють достатнім рівнем розуміння іншомовного матеріалу та самостійністю у набутті знань. Самостійна підготовка до дискусій та “круглих столів”, на нашу думку, закріпить уже сформовані на початкових етапах навчання іноземної мови навички іншомовної комунікації (читання, письмо, мовлення та аудіювання), отже, забезпечить формування на високому рівні іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців сектору безпеки України. Саме тому вважаємо доцільною розробку навчально-методичного комплексу з підготовки дискусій та “круглих столів”. Обраний матеріал має відповідати темам, що вивчаються згідно з програмою, і максимально імітувати ситуації професійної іншомовної комунікації майбутніх фахівців сектору безпеки України.

Дискусією (від лат. *discussio* – дослідження, розгляд, розбір) називають такий публічний спір, метою якого є роз'яснення та зіставлення різних точок зору, пошук, виявлення справжньої думки, знаходження правильного вирішення суперечливого питання. Участь у дискусії – складний інтелектуальний процес, що передбачає вільне й лаконічне висловлення власної аргументованої думки.

Метою проведення навчальних дискусій є розвиток критичного мислення курсантів, формування їхньої комунікативної культури та культури ведення дискусій. Виокремимо характерні риси дискусій:

- навчальна дискусія стимулює ініціативність курсантів, розвиває їхнє мислення;
- дискусія будується не просто на висловленнях, а на змістовно спрямованій самоорганізації учасників, тобто їхній здатності звертатись один до одного для поглибленого та різнобічного обговорення ідей, точок зору, проблеми;
- ведучий дискусії має задати тон для обговорення, вислухати різноманітні точки зору, зуміти вийти за межі безпосередньої поданої ситуації для стимулювання висловлень;
- навчальна дискусія поступається поясненню (викладенню матеріалу викладачем) за ефективністю передачі інформації, однак є більш ефективною для закріплення знань, творчого осмислення вивченого матеріалу.

У світовому педагогічному досвіді отримала поширення низка прийомів організації обміну думками, які є згорнутими формами дискусії. До них належать [4, с. 81]:

- “круглий стіл” – бесіда, у якій на рівних бере участь невелика група курсантів (до п'яти осіб), відбувається обмін думками між членами групи та з усією “аудиторією”;
- “засідання експертної групи” (“панельна дискусія”) – спільне обговорення висунутої проблеми учасниками групи (4–5 курсантів з визначеним заздалегідь головою) та обговорення доповіді (досить стислої), в якій кожен доповідач висловлює свою позицію;
- “форум” – обговорення, що нагадує “засідання експертної групи”, під час якого ця група обмінюється думками з “аудиторією”;
- “симпозіум” – більш формалізоване порівняно з попереднім обговорення, під час якого учасники виступають з повідомленнями, що виражають їхні точки зору, після чого відповідають на запитання аудиторії;
- “дебати” – формалізоване обговорення, побудоване на основі виступів учасників – представників двох протилежних команд-суперників та заперечень до цих виступів. Прикладом такого обговорення є “британські дебати”, що нагадують процедуру обговорення проблемних питань Великої Британії;
- “судове засідання” – обговорення, що імітує обговорення справи у суді, де чітко розподіляються ролі всіх учасників.

Організація зустрічей курсантів за “круглим столом”, де зазвичай продумуються 1–3 питання з метою вироблення спільної думки, є педагогічно виправданою, доводить свою ефективність з пізнавальної та виховної точок зору. “Круглий стіл” – бесіда, у якій “на рівних” бере участь невелика група (близько 5 осіб), під час якої відбувається обмін думками як між ними, так і з “аудиторією”. Викладач пропонує курсантам висунути тему, що їх цікавить, та сформулювати питання для обговорення. Відібрані відповіді передають “гостю” або ведучому “круглого столу” для підготовки до виступу та обміркування відповідей. Щоб засідання “круглого столу” проходило активно і зацікавлено, необхідно організувати обмін думками та підтримувати атмосферу вільного обговорення. Підготовка “круглого столу” або дискусії передбачає виконання таких завдань:

- 1) ознайомлення з базовим матеріалом за темою дискусії (наприклад, матеріал підручника, методичної розробки тощо);
- 2) розробка конспекту основного змісту запропонованої теми засідання “круглого столу”/дискусії;
- 3) складання плану-конспекту доповіді для обговорення на “круглому столі”/ дискусії;

- 4) підбір додаткових матеріалів відповідно до пунктів плану доповіді (доречно використовувати матеріали журналів, газет, науково-популярних видань, енциклопедій тощо);
- 5) складання плану доповіді, використовуючи матеріали з декількох додаткових джерел;
- 6) диференційований аналіз проблеми на основі низки джерел інформації;
- 7) обговорення теми доповіді на консультації з викладачем;
- 8) підбір бібліографії за темою доповіді;
- 9) підготовка запитань до основного змісту доповіді;
- 10) аналіз матеріалу доповіді та підготовка проблемних ситуацій для обговорення під час “круглого столу”/дискусії;

11) підготовка ілюстративного матеріалу до пунктів доповіді (схеми, картинки, фотографії).

Під час самостійної роботи з підготовки навчальних дискусій курсантам доцільно ознайомитись із моделями мовного етикету: привітання, відкриття та ведення дискусії; використання загальноприйнятих мовних формул та кліше; надання та позбавлення слова; висловлення погодження, сумніву, заперечення; правильна постановка питання; особисте ставлення до теми дискусії; заключне слово; висловлення подяки.

Учасники дискусії мають бути досить проінформовані про предмет дискусії та володіти комунікативними навичками: підтримувати дискусію; з повагою приймати точку зору співрозмовника; аргументовано висловлювати власну думку.

Наведемо правила (рекомендації) щодо ведення дискусії: кожен виступаючий має висловлюватися об'єктивно; кожне висловлення має бути підкріплене фактами; під час обговорення необхідно надавати кожному учаснику можливість виступити; кожне висловлення має бути уважно розглянуте всіма учасниками дискусії; будь-який виступ мусить мати на меті роз'яснення різних точок зору та примирення тих, хто сперечається; висловлення мають бути лаконічними, слідувати чіткій логіці, необхідно уникати занадто довгих, розлогих виступів, говорити по суті; слід поводитися тактовно, бути толерантним до інших думок; вміти досягати консенсусу і приймати колективні рішення.

Ведучий дискусії має бути добре обізнаний з проблемою, темою обговорення; вивчити позицію та аргументи опонентів; не допускати відхилення розмови від предмета дискусії, заміни понять. Під час проведення дискусії ведучий відзначає активність чи пасивність аудиторії, оцінює відповіді, у разі необхідності аргументовано спростовує неправильні судження, доповнює неповні відповіді, підбиває підсумки за результатами обговорення, дякує за участь у дискусії.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цього напрямі. Отже, самостійна робота є ефективною формою навчально-пізнавальної діяльності майбутніх фахівців сектору безпеки України із вивчення іноземної мови за умови педагогічно правильної та обґрунтованої організації з боку викладача. Підвищення ефективності самопідготовки курсантів у процесі вивчення іноземної мови, на нашу думку, можна досягти шляхом застосування новітніх методів та технологій організації навчально-пізнавальної діяльності курсантів, урахування особливостей вивчення навчальних дисциплін, оптимального поєднання самостійної аудиторної і позааудиторної роботи. Використання навчальних дискусій та “круглих столів” в організації самостійної роботи курсантів у процесі вивчення іноземної мови з дотриманням певних методичних рекомендацій не лише сприятиме формуванню їхньої іншомовної комунікативної компетентності, а й забезпечить подальший розвиток навичок самоосвіти. Перспективою подальших наукових розвідок є дослідження проблем, пов'язаних із розробкою навчально-методичного забезпечення з організації самостійної роботи з вивчення іноземних мов для майбутніх фахівців сектору безпеки України.

Використана література:

1. Журавська Л. М. Концептуальні умови управління самостійною роботою студентів у ВНЗ / Л. М. Журавська // Освіта та управління. – Т. 3. – 1999. – № 2.2.
2. Мороз О. Г. Підготовка майбутнього вчителя: зміст та організація : [навчальний посібник] / О. Г. Мороз, В. О. Сластьонін, Н. І. Філіпенко. – Київ, 1997. – 168 с.
3. Педагогические теории, системы, технологии : [учеб. для студентов высш. и сред. учеб. заведений, обучающихся по пед. специальностям и направлениям] / И. Б. Котова и др. / под ред. С. А. Смирнова. – Москва : Академия, 2004. – 509 с.
4. Скулиш Є. Д. Організація та методи самостійної роботи курсантів і слухачів : [навчально-методичний посібник] / Є. Д. Скулиш, О. Р. Охременко. – Київ : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2012. – 171 с.
5. Ягельська Н. В. Методика організації самостійної роботи студентів з англійської мови з використанням професійного мовного портфеля : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Київський національний лінгвістичний університет. – Київ, 2005. – 23 с.

References:

1. Zhuravska L. M. Kontseptualni umovy upravlinnia samostiinoiu robotoiu studentiv u VNZ / L. M. Zhuravska // Osvita ta upravlinnia. – T. 3. – 1999. – № 2.2.
2. Moroz O. G. Pidhotovka maibutnogo vchutelia: zmist ta orhanizatsia : [Navchalnyi posibnyk] / O. G. Moroz, V. O. Slastonin, N. I. Filipenko. – Kyiv, 1997. – 168 s.
3. Pedagogicheskie teorii, sistemy, tekhnologii : [ucheb. dlia. studentov vyssh. i sred. ucheb. zavedenii, obuchaiushchikhsia po ped. spetsialnostiam i napravleniam] / I. B. Kotova i dr. / pod red. S. A. Smirnova. – Moskva : Akademia, 2004. – 509 s.

4. Skulysh Ye. D. Orhanizatsia ta metodu samostiinoi roboty kursantiv i slukhachiv : [navchalno-metodychni posibnyk] / Ye. D. Skulysh, O. R. Okhremenko. – Kyiv : Nauk.-vyd. viddil NA SB Ukrainy, 2012. – 171 s.
5. Yagelska N. V. Metodyka orhanizatsii samostiinoi robotu studentiv z anhliiskoi movy z vykorystanniam movnoho portfelia : avtoref. dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.02 / Kyivskii natsionalnyi lnhvistychnyi universitet. – Kyiv, 2005. – 23 s.

Гаркуша М. С., Миронова И. Н. Организация самостоятельной работы будущих специалистов сектора безопасности Украины в процессе изучения иностранного языка профессиональной направленности

В статье рассмотрены особенности организации самостоятельной работы будущих специалистов сектора безопасности Украины в процессе изучения иностранного языка профессиональной направленности. Осуществлен анализ самостоятельной работы как важной составляющей учебно-познавательной деятельности и самообразования будущего специалиста. Представлены виды, формы и средства самостоятельной работы, которые используются в высшем специальном учебном заведении. Предложены возможности оптимизации процесса изучения иностранного языка, в частности путем усовершенствования организации самостоятельной работы курсантов на примере разработки методических рекомендаций по подготовке дискуссий и “круглых столов”. Охарактеризованы основные подходы к проведению учебных дискуссий и “круглых столов”.

Ключевые слова: самостоятельная работа будущих специалистов сектора безопасности Украины, изучение иностранного языка профессиональной направленности, формирование иноязычной коммуникативной компетентности, учебно-познавательная деятельность курсантов, виды, формы и средства самостоятельной работы, учебно-методические рекомендации по подготовке дискуссий и “круглых столов”.

Harkusha M. S., Myronova I. M. Organization of the future security sector of Ukraine specialists' individual work in the process of their professional foreign language studying

The article deals with peculiarities of organization of the future security sector of Ukraine specialists' individual work in the process of their professional foreign language studying. The individual work as an important component of the future specialists' educational and cognitive activities and self-education is analyzed in the paper. Types, forms and means of individual work used in the higher special educational institution are represented. The possibilities of the optimization of foreign language studying process are outlined, in particular by means of improving of the cadets' individual work organization, as exemplified by elaboration of methodological recommendations on discussions and “round tables” preparation. Main approaches to training discussions and “round tables” performance are characterized in the article.

Key words: individual work of the future security sector of Ukraine specialists', learning of professional foreign language, formation of foreign communicative competence, cadets' educational and cognitive activities, types, forms and means of individual work, methodological recommendations on discussions and “round tables” preparation.

УДК 378.03

Гармаш О. М.

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ
ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА**

У статті порушено проблему підготовки майбутніх учителів іноземних мов до роботи в закладах середньої освіти. Визначено та охарактеризовано структуру підготовки вчителів іноземних мов, яка складається із загальної та професійної (ініомовної (фахової), психолого-педагогічної, методичної, педагогічної практики, науково-дослідної роботи) підготовки. Наголошено на важливості випереджального характеру професійної підготовки педагогів та формуванні сучасного інструментарію компетентностей, які будуть спрямовані на розвиток і підтримку особистісних інтересів кожної дитини.

Ключові слова: вчитель іноземних мов, тьютор, компетентність, педагогічна освіта, професійна підготовка, освітні тенденції, кваліфікація, академічна мобільність.

Ключовою реформою освіти України за останнє десятиріччя став перехід від школи формальних знань на все життя до Нової школи, пріоритетом якої є формування в учнів життєво необхідних умінь та якостей, як-от: математична та інформаційна грамотність, володіння рідною та іноземними мовами, креативність, комунікабельність, відповідальність, здатність творчо вирішувати проблеми та будувати власну індивідуальну освітню (у процесі неперервного самонавчання), а в майбутньому і професійну траєкторію, здатність працювати в команді тощо. Важливою ланкою в успішній реалізації реформи освіти є професійна підготовка майбутніх учителів у закладах вищої освіти в якісно новій площині та готовність їх до здійснення професійних обов'язків з урахуванням особистісних інтересів, нахилів та потреб дітей, які будуть здобувати повну загальну середню освіту в НУШ.

Справедливо зауважено І. Зязюном, що з “іменем учителя пов'язані перемоги і поразки. Він завжди уособлював у собі мудрість суспільної свідомості і мав непересічний вплив на все суспільство. Він завжди був громадянином і професіоналом, він завжди був наставником, поводитирем у майбутнє” [7, с. 24–31]. Від якості